ברית ה״

OF

GELOOFSBELIJDENIS

VOOR

ISRAËLITEN,

DOOR

M. M. COHEN, Jr.,
Godsd. Israël. Onderwijzer te Pekela.

TE KOEVORDEN, BIJ
D. H. VAN DER SCHEER.
1849.

Waarde Geloofsgenooten!

Ik bied U, in dit werkje eene Geloofsbelijdenis *aan, kort en bevattelijk zamengesteld. Onze Godsdienst heb ik als hoofdzaak behandeld en de Zedeleer als uitvloeisel daarvan beschouwd.*

Door de bijgevoegde letters: a, b, c, *heb ik het tevens voor de hoogste klassen op de scholen bruikbaar gemaakt.*

Gaarne beken ik, dat het op den grondslag van een Hoogduitsch werkje behandeld is.

Moge het tevens de kennis van God en onze Godsdienst bevorderen, — moge des Heeren zegen op de edele menschenvrienden nederdalen, die, door de bevordering der uitgave van dit werkje, een edel doel beoogden, dan zal zich ten hoogste gelukkig achten de

Vervaardiger.

STADTBIBLIOTHEK
FRANKFURT a. M.

HOOFDSTUK I.

HET VERBOND.

1. *Wie zijt gij?*

Ik ben als mensch geschapen, wiens aardsch deel, *het ligchaam*, geboren werd, leeft en sterft, wiens goddelijk deel, *de ziel*, gedurende het leven in het ligchaam, zich voortdurend ontwikkelt en na deszelfs dood blijft bestaan.

Tevens ben ik als Israëliet in het goddelijk verbond geboren, hetwelk met Abraham gesloten, werd vervuld op den Sinaï, verwezentlijkt wordt tot op den huidigen dag en eindeloos zal voortduren. »Het stof keert tot de aarde terug, waaruit het kwam, en de geest keert tot God weder, die hem gegeven heeft." (Kohel. 12 : 7).

2. *Waartoe dient dit verbond?*

Dat verbond zal de in hetzelve geborenen tot God opvoeren, terwijl het leert, God erkennen, en een' godzaligen wandel leiden. Zoo als de H. S. zegt: »Want Ik heb hem (Abraham) verkozen, opdat hij zijnen kinderen en zijnen huize na hem gebieden zal, den weg des Eeuwigen te houden, om geregtigheid en regt uit te oefenen, opdat de Eeuwige op Abraham brenge, hetgeen Hij hem toegezegd heeft." (1 B. M. 18: 19.)

3. *Waarin bestaat dat verbond?*

Dat verbond bestaat:

a. Van Gods zijde, in de openbaring van Zijn wezen en van Zijnen wil, gegrondvest in de onmiddellijke uitspraken der tien geboden op Sinaï, ten uitvoer gebragt in de mededeelingen door Mosché en de profeten;

b. van de zijde der Israëliten bestaat dit verbond, in de vervulling van datgene, hetwelk die openbaring bevat. »Ik zal u tot een God, en gij zult Mij tot een volk zijn." (III B. M. 12: 26.)

HOOFDSTUK II.

GOD.

---

4. *Wat leert deze openbaring van God?*

Deze openbaring leert, dat God een almagtige Geest is, die de wereld uit niets in het aanzijn riep; dat Hij de Eenige is, omdat er buiten Hem geen God bestaat, en dat Hij een zelfstandig Wezen is, omdat Hij uit geene andere deelen noch meerderheid bestaat. God zegt tot Mosché: »Zoo zult gij tot de kinderen Israëls zeggen, het Eeuwig wezen hetwelk zich noemt: Ik ben Eeuwig!" (II B. M. 3: 14.)

5. *Hoe weet gij dat?*

Ik weet zulks, omdat de H. S. zegt: »In den beginne schiep God den hemel en de aarde. (I B. M. 1: 1). — De Eeuwige is God, boven in den hemel en beneden op de aarde. (V B. dl. 4: 39). — Hoor, Israël, de Eeuwige onze God, de Eeuwige is Eénig." (V B. M. 6: 4).

6. *Waardoor wordt dit bevestigd?*

Dit wordt bevestigd door de waarneming, dat alle werken van God eene oorzaak en eenen oorsprong des aanzijns hebben, en geschapen moeten zijn naar een' hoogsten en eenigen wil door eene hoogste en eenige kracht. (Jeschaj. 40: 26; Ijob 12: 7—9.)

7. *Kunt gij God aanschouwen?*

Ik aanschouw God na den dood slechts met den geest, die Zijn adem is, omdat God geene gestalte heeft, en zich met geene gestalte bekleedt, zoo als de H. S. zegt: »Gij hebt geenerlei gestalte gezien, ten dage toen de Eeuwige tot u sprak op Choreb. (V B. M. 4 15). לא יראני האדם וחי (III B. M. 33: 20); want geen mensch kan Mij zien en levend blijven."

8. *Wat zegt de openbaring, dat God voor den mensch is?*

Deze openbaring leert, dat God voor den mensch onontbeerlijk is, zoo dat hij niet alleen een schepsel in Diens wereld, maar zelfs met Gods Geest in den geest verbonden is, waardoor God zich aan des menschen geest bekend maakt, des menschen daden bestiert, en zijne ziel tot eeuwige zaligheid brengt. (V B. M. 24: 36).

9. *Hoe weet gij zulks?*

Ik weet zulks, omdat de H. S. zegt: »Indien emand van u een profeet is, maak Ik, de Eeuwige, Mij in een schijngezigt aan hem bekend, in een droom sprak Ik met hem. (IV B. M. 12: 6). — Een profeet uit uw midden, uit uwe broederen, gelijk ik ben, zal de Eeuwige, uw God, u stellen. (V B. M. 18: 15). — De Eeuwige der heirscharen is een regtvaardig Regter. (Jes. 11: 20); — want elke handeling zal God in het gerigt brengen, al het verborgene, hetzij goed of kwaad. (Pred. 12: 14); — volko-

men is Zijn werk, want al Zijne wegen zijn regt. (V B.M. 32: 4). — Ik ben vast overtuigd, dat het den godvreezenden zal welgaan, omdat zij Hem vreezen." (Pred. 8: 12).

10. *Hoe drukt de H. S. die betrekking tusschen God en menschen uit?*

De H. S. wijst die betrekking aan door de uitdrukking: » Gij zijt kinderen van den Eeuwige, uwen God." (V. B. M. 14: 1)

11. *Wat volgt hieruit?*

Hieruit volgt, dat God het lot der menschen en van het gansche menschengeslacht niet alleen, omdat het bestaat, zoo als der overige schepselen bestiert; maar tot een verhevener doel, dat der volmaking leidt. (Ps. 37: 5).

HOOFDSTUK III.

HEILIGING.

12. *Wat is derhalve het belangrijkste gebod?*

Het allerbelangrijkste gebod is: » Gij zult u heiligen, want Ik de Eeuwige, uw God, ben heilig." III B. M. 11: 14; 19. 2; 20: 7).

13. *Wat wil dat zeggen?*

Dat geeft te kennen, gelijk God heilig is, d. i. de allervolkomenste geest, in wien alle eigenschappen in den hoogsten graad aanwezig zijn, zoo ook zullen wij ons heiligen, d. i. de goddelijke eigenschappen in eenen steeds hoogeren graad ons eigen trachten te maken. (V B. M. 8: 6; 10: 12; 11: 22; 19: 9).

14. *Wat is hiertoe bevorderlijk?*

Hiertoe is bevorderlijk, dat wij onzen geest vervullen met de gedachte aan God en al onze handelingen tot God in betrekking brengen. Koning David zegt te regt: שויתי ה לנגדי תמיד (Ps. 16: 8). » Ik stel mij den Eeuwige gedurig voor." (Wijders V B. M. 18: 13; I. B. M. 17: 1).

15. *Waardoor geeft de H. S. dat te kennen?*

De H. S. leert ons zulks door de bijvoeging van de kernspreuk: *Ik ben de Eeuwige!* bij elk gewigtig gebod.

16. *Welke zijn de hoofdzaken der heiliging?*

Deze zijn de *liefde*, de *geregtigheid*, de *onthouding van zonde*, de *verzoening* en de *heiligende middelen.*

HOOFDSTUK IV.

VAN DE LIEFDE.

17. *Wat is u van Gods liefde bekend?*

Ik weet, dat God de oneindige liefde is, daar Hij de wereld schiep en onderhoudt — en aan de menschen de waarheid geopenbaard heeft, om hun eigen welzijn wil. (Ps. 145 : 9.)

18. *Hoe heiligt de mensch zich door de liefde?*

Door de liefde kan de mensch zich heiligen

a) doordien hij, ten eerste, God, uit al zijne vermogens, boven alles bemint, zoo als de H. S. zegt: » Gij zult den Eeuwige uwen God beminnen, met geheel uw hart, met geheel uwe ziel en uw vermogen." (V. B. M. 6, 5);

b) doordien hij, ten tweede, zijne naasten even zoo bemint, als het God hem ingeschapen heeft, zich zelven te beminnen, d. i. boven alles, hetgeen niet het ware heil zijner ziel is; zoo

als de H. S. zegt: » Bemin uwe (*) naasten, gelijk u zelven" (III B. M. 19, 13).

19. *Welke zijn de voornaamste werken der liefde?*

De voornaamste werken der liefde zijn: » de *vredelievendheid* en de *barmhartigheid* בקש שלום ורדפהו (Ps 34: 15)." Zoek den vrede en jaag dien na. — Als uw vijand hongert, dan reik hem spijze; als hij dorst heeft, dan reik hem water toe, gloeijende kolen hoopt gij dan op zijn hoofd en de Eeuwige zal het u vergelden." (Spr. Sel. 25: 21).

(*) Onder het Hebr. woord ריעך » *uwe naasten*" verstaan wij iederen mensch, zonder eenigerlei verschil in aanmerking te nemen. De H. S. staaft het met genoegzame bewijzen, b. v. איש מאת רעהו (II B. M. 11, 2). Ieder man vrage van zijne *naasten;* חושי העדכי רעה דוד (II Sem. 16: 16) Chusai de Archiet, Davids vriend. — Ofschoon afgodendienaars zijnde, heeten zij in het Hebr. רעה, meer hierover zie פחד יצחק 3 pag. 7; ס״ הברית M. 13, Afd. 5, ח״ב, maar in het bijzonder de keurige voorrede op הגיון לב van H. Edelman, Königsberg. 1845.

HOOFDSTUK V.

GEREGTIGHEID.

---

20. *Wat is u van Gods geregtigheid bekend?*

Ik weet, dat God volmaakt goed is, en het goede van de menschen verlangt, zoo als het hun geopenbaard werd; derhalve rigt Hij des menschen daden en laat geene booze handeling ongestraft, daarentegen geene goede onbeloond, zoo als het in de H. S. heet: »God vergeldt den mensch naar zijn doen en treft ieder naar zijnen wandel." (Ijob 34: 11).

21. *Hoe geschiedt het beloonen en straffen?*

Loon en straf volgt niet altoos op de daad, maar naar Gods wijze inzigten met ons, in vroegeren of lateren leeftijd, ook somwijlen *na* den dood. »Omdat het vonnis niet spoedig op de snoode daad volgt, daarom wordt het hart des menschen overmoedig om snood te handelen. Doch ofschoon een zondaar honderd malen snood han-

delt en toegevendheid verwerft, ik ben nogtans vast overtuigd, dat het den godvreezenden zal welgaan, omdat zij Hem vreezen." (Kohel. 8: 11, 12).

22. *Hoe heiligt zich de mensch door geregtigheid?*

De mensch kan zich door geregtigheid heiligen, doordien hij,

a. God als den Alwetenden Regter, zoo wel in het openbaar als in het verborgene, vreest, om Zijnentwil elke booze daad nalaat, gelijk menigmaal de H. S. zegt: » den Eeuwige uwen God zult gij vreezen!" alsmede de Prediker: » Vrees God, en neem Zijne geboden in acht." (Kohel. 12: 13). — Doordien de mensch

b. van elke ongeregtigheid, tegen zijne naasten afziet, en ieder toekomen laat, en niemand iets onthoudt, hetwelk hem toebehoort. — Zie de 15 Ps. en het slot: » *die dit alles doet, zal nooit wankelen.*"

In betrekking tot de *liefde*, *heiliging* en *geregtigheid*, vergelijke men onze vertaling van: *de acht hoofdstukken van Maimonides* Psychologie, het 4, 5 en 6 Hoofdst., benevens de Aanmerkingen. (Groningen, bij Gebr. Oppenheim. 1845.)

HOOFDSTUK VI.

ONTHOUDING VAN DE ZONDE.

---

23. *Heiligen zich alle menschen door liefde of door de geregtigheid?*

Niet alle menschen bereiken die volmaking. Door *eene vrijwillige overtreding* van Gods gebod (zonde), laten zij zich menigmalen door hunne zinnelijke lusten en begeerten besturen, zoodat de rede dwaalt en het geweten jammerlijk vertreden wordt. »De gedachten van den regtvaardige zijn regt; maar der goddeloozen raadslagen zijn bedrog." (Spr. Sel. 12: 5.)

24. *Kan de mensch ook tegenstand bieden tegen de zonde?*

a. God heeft den mensch een' goddelijken wil verleend, om, door volharding in het goede, zijne onschuld te bewaren. Men denke aan den deugdzamen Josef en zijn gezegde: ואיך אעשה הרעה הגדלה הזאת וחטאתי לאלהים (I B.M. 39: 9). »Hoe zoude ik dit groote kwaad doen en tegen God zondigen!"

b. Heeft God den mensch Zijn woord verkondigd, hetwelk hem als gids voor dwaalwegen zal beveiligen. Teregt zegt koning David: » Uw woord is eene lamp voor mijnen voet, en een licht op mijn pad." (Ps. 119: 105). Is er niet indien gij wel doet, verheffing? — Doch zoo gij niet wel doet, rust de zonde voor de deur: naar u is haar verlangen: *gij* echter kunt heerschen over haar."

25. *Welke kwade gevolgen heeft dat voor den mensch?*

De kwade gevolgen, door het plegen eener zonde, draagt de mensch onmiddellijk na de daad met zich om: *het geweten*, de stem Gods in ons, verwijt ons elke overtreding tegen God of mensch. » En zij hoorden de stem van den Eeuwigen God, ... toen verborg zich Adam en zijne vrouw (I B. M. 3: 8). — De goddeloozen zijn eener onstuimige zee gelijk, kunnen tot geene kalmte komen (Jeschaj. 48: 22; 50: 27). — En velen, die in het stof der aarde rusten, zullen ontwaken, deze ten eeuwigen leven, en gene tot eeuwige smaad en schande. (Den. 12: 2).

26. *Daar God de mensch tot heiliging en volmaking geschapen heeft, waartoe dient de zonde dan?*

Daar God den mensch tot een heilig doel opvoeden wil, zoo moest de vrije wil den mensch de keus overlaten, ten einde denzelven voor een eeuwig leven voor te bereiden; want, zoo er

geen' strijd bestond zou er geene overwinning bestaan. »Zoo roep ik heden hemel en aarde tot getuigen tegen u aan, dat ik u het leven en den dood voorgesteld heb, den zegen en den vloek! Kies het leven, opdat gij leven moogt, gij en uwe nakomelingen." (V B. M. 30: 19).

HOOFDSTUK VII.

VAN DE VERZOENING.

27. *Wat is u van Gods verzoening bekend?*

Ik weet, dat God den berouwhebbenden zondaar gaarne vergeeft en zijne schuld uitdelgt, wanneer hij zich bekert, gelijk de H. S. zegt: »De Eeuwige, de Eeuwige, de almagtige God, albarmhartig en algenadig, langmoedig en van oneindige weldadigheid en trouw. Die zijne weldadigheid tot op duizende geslachten gestand doet, die misdaad, afval en zonde vergeeft, die echter niets ongestraft laat; maar die de misdaad der ouders den kinderen en kindskinderen gedenkt, tot in het derde en vierde geslacht." (II B. M. 34: 6, 7).

28. *Hoe kan God vergeven, daar Hij als Regter straffen moet?*

God kan den mensch vergeven, doordien Hij op de booze daad onveranderlijk de gevolgen doet komen, zoo wel in tijdelijke nadeelen, als ook in de kwelling van een onrustig geweten, hier en namaals, de ziel daarentegen van hare schuld bevrijdt, en haar weder door loutering tot zich laat naderen. »Wanneer gij echter uw hart tot Hem rigt, en uwe handen tot Hem uitbreidt, verwijder dan het booze, dat in uwe hand is, en laat geen onregt in uwe tent wonen: dan kunt gij uwen blik straffeloos verheffen, vast staan en niets vreezen." (Ijob 13—15).

29. *Hoe heiligt zich de mensch door verzoening?*

De mensch kan zich door verzoening heiligen, als hij

a. door opregt berouw, boete en verbetering tot God nadert, en zijne vergeving verkrijgt, zoo als de H. S. zegt: » Wanneer de snoodaard wederkeert van zijne snoodheid, en regt en geregtigheid uitoefent, dan zal hij deswege leven." (Jechesk. 33: 19);

b. als de mensch voor schade en smaad, die hij zijne naasten veroorzaakt heeft, genoegdoening verschaft. De goddelijke profeet zegt te regt: » Wanneer de snoodaard zich van zijne zonden bekeert, en regt en geregtigheid uitoefent, zoodat de snoodaard het pand teruggeeft, het geroofde weder goedmaakt en in de voorschriften

des levens wandelt, en geen onregt meer pleegt: dan zal hij leven en niet sterven. Alle zijne zonden, welke hij begaan heeft, zullen hem niet gedacht worden, hij heeft regt en billijkheid uitgeoefend: hij zal leven!" (Jechesk. 32: 14—16).

30. *Behoeft God eenig middel, om den berouwhebbenden zondaar te verzoenen?*

God behoeft geen middel, om den berouwhebbenden zondaar te verzoenen, aangezien Gods barmhartigheid oneindig is, en Hij van den hemel tot den zondaar vriendelijk nederziet, om hem door zich zelven te verzoenen, zoo als de H. S. zegt: »Ik, Ik zelf delg uwe misdaden om Mijnentwille uit, en uwe zonden gedenk Ik niet. (Jes. 43: 25). — Ik doe uwe overtredingen als eene wolk, uwe zonden als een damp verdwijnen; keer weder tot Mij, want Ik heb u verlost." (Jes. 44: 22).

31. *Behoeft de mensch eenig bijzonder middel, om Gods verzoening te verkrijgen?*

De mensch behoeft wel is waar geenerlei bijzonder middel, om Gods verzoening te verkrijgen, aangezien het berouw en de verbetering toereikend zijn, om Gods verzoening te erlangen; wel echter eenig middel, om de behoefte dezer verzoening in zijne ziel op te wekken, *en* om hem op den weg des berouws en der verbetering te leiden. Voor den Israëliet is daartoe de *Groote Verzoendag*, op den 10den dag der 7de

maand, met vasten en godsdienstige gebeden en smeekingen ingesteld, zoo als de H. S. zegt: »Op dezen dag zal men verzoening over u doen, om u te reinigen; van al uwe zonden zult gij voor den Eeuwige rein worden." (III B. M. 16: 30).

HOOFDSTUK VIII.

VAN DE HEILIGENDE MIDDELEN

---

32. *Welke zijn de middelen, die de Godsdienst ter opwekking en bevordering dier heiliging, aanwendt en aanbiedt?*

Deze middelen zijn ten eerste:

de *Sabbath* en de *Feesten*, als uitverkorene tijden, in welke uit het gewone leven eene toenadering aan het leven in God gegeven is, door vrijstelling van allen aardschen arbeid, om dezelve aan God te wijden.

(De feesten zijn: 1) *Pesach* — op den avond voor den 15den Nissan — als het feest eener altoos vernieuwende wijding der Israëliten, tot

erkenners des Eenigen Gods, gegrondvest als de viering des uittogts en der *verlossing* uit Egypte; 2) *Schebuoth* — op den avond voor den 6den Siwan als het feest van de verkondiging der wetgeving op Sinaï en der Israëlitische belijdenis; 3) *Rosch Haschana* — op den avond voor den 1sten Tischri — als het feest der zelfbeproeving en der zelf-schuldbekentenis (*); 4) *Succoth* — op den avond voor den 15 Tischri — als het feest van Gods weldaden in de natuur en geschiedenis, gegrondvest ter herinnering aan den togt door de woestijn.

Het zijn ten tweede:

Gebed en *Godsdienst*, in welke eene verheffing uit den gewonen toestand der ziel, en eene toenadering tot God gegeven is door eene onmiddellijke verheffing tot Hem, waartoe vooral ook de *vier* hoofdvasten eene geschikte gelegenheid ons aanbieden.

Het zijn ten derde:

Voorschriften מצות עשה ולא תעשה tot de uiterlijke levenswijze in betrekkingen staande, die, deels eene altoosdurende herinnering aan God en de openbaring; deels de bevordering tot zelfsbeheersching en meer oefenende deugden, deels de reinheid der ziel en des ligchaams, tot inhoud en doel hebben.

(*) Over den Jom Hakkipoer zie men het Hoofdstuk *over de Verzoening*. — De overige vastendagen en de halve feesten behooren mede tot de opwekkingsmiddelen ter heiliging.

HOOFDSTUK IX

VAN DE TOEKOMST.

---

33. *Welke toekomst is ons geopenbaard geworden?*

Ons is geopenbaard geworden, dat in de toekomst de leden van dit verbond zich gezamenlijk Hem geheel zullen toewijden; — dat eens het gansche menschengeslacht den Eenigen God er- en bekennen zullen; — dat alsdan ook voor Israël een tijd van volkomene vrijheid en wederherstelling, voor het gansche menschengeslacht een tijd van algemeenen vrede, algemeene Godzaligheid opdagen zal. » *Maar het zal een eenige* » *dag zijn, die den Eeuwige bekend* » *is; — het zal noch dag noch nacht* » *zijn: dan zal tegen avondtijd het licht* » *aanbreken. — Dan zal de Eeuwige* » *alléén Koning over de gansche aarde*

» *zijn. Op dien dag zal de Eeuwige*
» *als een éénig Wezen erkend worden,*
» *en Zijn naam zal zijn de Eeuwige!*"
(Zechar. 14, 7 en 9.) (*) Wijders hebben de profeten dit alles breedvoerig verkondigd; deels als ontwikkeling van menschelijke omstandigheden — deugd, godsvrucht en algeheele erkenning van Gods eenheid; — deels als de komst eens bijzonderen Godsgezants — משיח *Godsrijk op aarde* — in die profetiën duidelijk en klaar vastgeknoopt! — אשרי המחכה ויגיע (Deniël 12, 12.) *Heil hem die wacht en verbeidt!*

(*) Men leze hierover, behalve de profeten zelve, *Maimonides*, *Ikkarim* e. a. m. *Abarbenel's* verkl. op Jes. en overige profeten, vooral echter de keurige verhandeling daarover geschreven, in het welgestelde Hebr. werk: צרור החיים door den W.E.W. Z.Gel. Heer *A. Löwenstam.*

HOOFDSTUK X.

DE TIEN GEBODEN.

Het eerste gebod.

Ik ben de Eeuwige, uw God, die u uit Egypteland, uit het slavenhuis uitgevoerd heb.

Wat beteekent dit?

Wij zullen het Eeuwige onveranderlijk Wezen, als den Eenigen God erkennen en bekennen, als een Verlosser uit elke verdrukking, voor Wien de geringste en de aanzienlijkste gelijk is, en Die zich *aan* en *door* Israël geopenbaard heeft.

Het tweede gebod.

Gij zult geene andere goden voor Mijn aangezigt hebben. Gij zult u geen afgodsbeeld maken, noch eenige gelijkende gestalte van hetgeen boven in den hemel of beneden op de aarde, of in het water onder de aarde is. Gij zult u niet voor hen nederbuigen, noch hen dienen, want Ik de Eeuwige, uw God, ben een ijverzuchtig God, die de misdaad der ouders verhaal op kinderen, op het derde en op het vierde geslacht, dergenen — namelijk — welke Mij haten. Doch die genade bewijst tot in duizende geslachten, hun die Mij beminnen en Mijne geboden in acht nemen.

Wat beteekent dit?

a.) Wij zullen den Eenigen God alléén aanbidden en vereeren, en geene wezens als goddelijk nevens Hem, daar dit ijdele godsdienst ware; —

b.) wij zullen den Eenigen God alleen in den geest vereeren en aanbidden, doch nimmer in eenig beeld of afbeeldsel, daar ook dit ijdele godsdienst zoude zijn; —

c.) wij zullen ook weten, dat God zulks even als het booze niet ongestraft, zonder verdere nadeelige gevolgen, die noch kinderen of kindskinderen ongelukkig maken laten zal; maar daarentegen den getrouwen knecht beloont, zoo dat zijne verdiensten over vele geslachten zegen verbreiden; — want de Eeuwige heeft het door Zijn woord bevestigd, en waakt over Zijne vromen: wie echter Hem verloochent, verloochent zijn eeuwig heil.

Het derde gebod.

Gij zult den naam van den Eeuwigen, uwen God, niet ijdelijk uitspreken; want de Eeuwige zal niet ongestraft laten dengene, die Zijnen naam ijdelijk uitspreekt.

Wat beteekent dit?

a.) Wij zullen den naam des Allerheiligsten heilig houden, noch liegen of bedriegen, noch Gods naam bij een leugen ter bevestiging derzelve uitspreken, d. i. niet valsch zweren, geen meineed begaan.

Geloof niet, omdat het slechts de naam van God is, dien gij gebruikt, dat het ongestraft zou blijven: maar weet, dat gij het Allerheiligste ontheiligt, *en* trouw *en* geloof verloochent.

b.) Slechts dan, wanneer wij voor den regter een eed ter bevestiging der waarheid moeten afleggen, staat het ons vrij, daarbij dien naam uit te spreken. Mosché zegt zeer wijselijk: »Den Eeuwige, uwen God zult gij vreezen, Hem zult gij dienen, aan Hem zult gij gehecht zijn, dan moogt gij bij Zijn' naam zweren." (V. B. M. 10, 20; Jer. 4, 2; Zech. 8, 17; Mal. 3, 5.)

c.) En daar waar, in onze gebeden, des Eeuwigen naam moet uitgesproken worden, daarbij moet diezelfde eerbied en heiliging ons bezielen, om Hem als Eenig en eeuwig in woord en in gedachte te erkennen.

Het vierde gebod.

Gedenk steeds den rustdag — sabbath — om dien te heiligen. Zes dagen kunt gij arbeiden en al uw werk verrigten. Doch de zevende dag is een rustdag, ter eere des Eeuwigen, uwen God; dan zult gij geen werk verrigten, noch gij zelf, noch uw zoon of uwe dochter, noch uw dienstknecht of uwe dienstmaagd, noch uw vee, noch de vreemdeling die binnen uwe poorten is. Want in zes dagen heeft de Heer den hemel en de aarde, de zee en al wat er in is gemaakt, en op den zevenden dag gerust;

daarom heeft de Eeuwige den sabbathdag gezegend en denzelven heilig verklaard.

Wat beteekent dit?

a. Opdat de mensch niet geheel in het gewone, aan de burgelijke bezigheden gewijde leven zich verzinnelijke en daardoor den weg der heiliging en van alle godsdienstig, geestelijk leven uit het oog verlieze, — daarom is de rustdag ingesteld, dien wij met bidden en overdenken den Eeuwige zullen wijden, en van allen arbeid ons onthouden. De profeet Jes. zegt: » Wanneer op Sabbath uwe voeten rusten; wanneer uwe lusten zwijgen op Mijnen heiligen dag; wanneer gij den Sabbath noemt een *genoegen*, om des Eeuwigen geëerden naam te heiligen, en Hem vereert, door onthouding van uwe aardsche bezigheden; wanneer de ziel van ijdele wenschen, de mond van ijdel gesnap zwijgt, — o! dan zult gij u verlustigen in den Eeuwigen." (Jes. 58: 13, 14*a*).

b. Door deze komen wij tot de overtuiging, dat God het heelal uit niets geschapen; en dat, zoo als Hij, aan het einde der schepping, die Hij voor altijd voltooid, zijn werk ten einde gebragt heeft, zoo ook wij op den zevenden dag ons aardsch werk volbragt zullen hebben, en aan het leven in God ons toewijden. Want zoo zegt de Eeuwige: » al wie den Sabbath viert, zoodat hij die niet ontheiligt en zich aan Mijn verbond vasthoudt, dien zal Ik doen komen op den berg Mijner heiligheid, en zal hem verheugen in Mijn bedehuis." (Jes. 57: 2, 4, 5 en 6).

Het vijfde gebod.

Eer uwen vader en uwe moeder, opdat uwe dagen verlengd worden op het aardrijk, dat de Eeuwige, uw God u geeft.

Wat beteekent dit?

a. Wij zullen de heiligste banden der natuur, die der kinderliefde, eerbiedigen, d.i. onze ouders, welke naast God de meeste aanspraak op onze achting, liefde en erkentelijkheid hebben, in den volstreksten zin des woords, ***beminnen en vreezen.*** Selomo zegt: » Hoor naar uwen vader die u voortgebragt heeft; veracht uwe moeder niet, zelfs als zij oud geworden is." (Spr. Sel. 23: 22).

b. Zoo zullen wij de inspraak van onze harten niet verloochenen, en die goddelijke liefde, welke wij in de verpleging en opvoeding, door de liefde onzer ouders waarnemen, ook jegens onze overige bloedverwanten, onze onderwijzers, opvoeders, jegens den ouderdom en de overheid doen betoonen en eerbiedigen: opdat in de maatschappelijke zamenleving de banden der liefde ons onderling reeds gelukkig zullen maken, en zalig doen zijn.

Het zesde gebod.

Gij zult niet moorden.

Wat beteekent dit?

a. Deze Godspraak leert ons: om den persoon van onze naasten geenerlei krenking toe

te brengen, noch regtstreeks aan het ligchaam, veelmin die den dood ten gevolge kunnen hebben, — noch eene beleediging, die hem voorbedachtelijk eenige ergernis of kommer zoude kunnen veroorzaken. De H. S. zegt: »Ook zal Ik uw bloed, waarvan uw leven afhangt, eischen: van de hand van al het levendige, zal Ik het eischen; en van de hand des menschen..... Wie des menschen bloed vergiet, diens bloed zal door des menschen hand vergoten worden; want in het evenbeeld Gods heeft Hij den mensch gemaakt." (I. B. M. 9: 5, 6).

b. Het leert ons tevens, om ons eigen ligchaam als een tempel Gods te vereeren; op geenerlei wijze onze eigene gezondheid te ondermijnen; maar zoo wel onze eigene persoon als die van ieder mensch, als wezens in Gods evenbeeld geschapen zijnde, ook dezelfde aanspraak op onze liefde en achting hebbende, te eerbiedigen. Men herinnere zich het gezegde der H. S.: »*Neemt u zeer in acht om uw eigen wil!*" (V B. M. 4: 15).

Het zevende gebod.

Gij zult niet echtbreken.

Wat beteekent dit?

a. Wij zullen onze gedachten verwijderd houden van alle onkuischheid en ontucht, ons noch in woord, noch in daad verontreinigen en vooral de huwelijksliefde en trouw heilig bewaren;

b. de wellust welke onze gezondheid ondermijnt,

de sporen van onze driften op het aangezigt grift en zich niet alleen aan het ligchaam, maar zelfs aan de ziel wreekt, zal bij ons een onge-. kend banneling zijn. Onze ziel moet in een rein ligchaam gehuisvest blijven en bij verzoeking ter ontheiliging, moeten wij met den kuischen Josef zeggen: »*Hoe zoude ik zulk een groot kwaad doen en zondigen tegen God!*" Vergelijk hiermede het gezegde: »Houdt u heilig, dan zult gij heilig zijn, Ik ben de Eeuwige uw God." (III B. M. 20: 7; 11: 44).

Het achtste gebod.

Gij zult niet stelen.

Wat beteekent dit?

a. Wij zullen onze naasten geenerlei schade aan zijn eigendom toebrengen, noch openlijk door geweld, noch heimelijk door bedrog of list;

b. zelfs datgene, waardoor iemand door misleiding of bedrog een verkeerd denkbeeld van onze handelingen zoude kunnen verkrijgen, גונב דעת is hieronder gerangschikt. Teregt past hierop de vermaning: »Niemand uwer zal zijne naasten (*) benadeelen, maar gij zult voor uwen God vreezen; want Ik de Eeuwige, ben uw God." (III B. M. 25: 17).

(*) Over het woord »*naasten*" zie de aanm. op No. 18.

Het negende gebod.

Gij zult tegen uwe naasten niet verklaren als een valsch getuige.

Wat beteekent dit?

a. Wij zullen ons aanhoudend bevlijtigen, om de waarheid en opregtheid te beleven, en om steeds de zuivere waarheid te betuigen, hoe die ook moge uitvallen. »De waarheid bestaat in eeuwigheid." (Spr. Sel. 12: 19a);

b. Daarentegen zullen wij de valsche laster tegenspreken, huichelarij verafschuwen, en de spraak, als de onwaardeerbaarste gave Gods, ter heiliging en verbreiding der waarheid aanwenden: »*Leven en dood is in de magt der tong.*" (Spr. Sel. 18: 21a).

Het tiende gebod.

Gij zult niet begeeren uws naasten vrouw, noch zijnen dienstknecht of zijne dienstmaagd, noch zijnen os of zijnen ezel, noch iets anders dat uwen naaste toebehoort.

Wat beteekent dit?

Wij zullen in onze handelingen niet alleen den goeden en opregten trachten na te volgen; maar steeds in ons de booze begeerte, welke des naasten eigendom of eer kan aanranden, trachten te onderdrukken, om daardoor de wortel van alle boosheid in ons uit te roeijen. De

H. S. zegt: »Gij zult u geheel aan den Eeuwige, uwen God houden!"

Dit alles zullen wij om Gods geopenbaarden wil volbrengen; welke ons als Zijn heilige wil, tot *ons* heil is verkondigd geworden. — Kies het leven. Amen!

HOOFDSTUK XI, OF SLOT.

De Israëlitische godsdienst leert u derhalve:

a. den Almagtigen, Eenigen en Eenvoudigen zelfstandigen God, er- en bekennen, die te gelijk voor den mensch een onmiddellijk God, de oneindige liefde, de regtvaardige Regter en barmhartige Verzoener is;

b. den weg ter heiliging bewandelen, omdat deze God heilig is; door liefde tot God en de naasten, door gereglígheid en Godsvrucht en verwijdering van elke onregtvaardigen daad; door verzoening met God in berouw, boete en verbetering, en met den naaste door schadevergoeding; — door alle heiligende middelen in Sabbath en Feesten, gebed en godsdienst, benevens alle zedelijke verpligtingen, *en* eindelijk door de vervulling van al Zijne geboden, naar de geopenbaarde wet aan Mosché op Sinaï;

c. *weten*, erkennen en in dit bewustzijn vertrouwen en berusten, dat na een dusdanig godgevallig en geheiligd leven uwer ziel eene voortduring ter loutering en zaligheid verbeidt!